

Cizinci v České republice

Iva Chludilová

Před rokem 1989 měli Češi jen omezenou možnost setkat se s cizinci. Kromě turistů k nám přijížděli (v malém množství a na omezenou dobu) studenti a dělníci ze socialistických zemí. Po otevření hranic cizinci využili poměrně liberálního přístupu našeho státu k nim. Kromě tranzitních cizinců, které přitahovala naše hranice se Západní Evropou, jsme byli lákadlem i pro pracovní migraci. Lidem z východu jsme mohli nabídnout lepší životní úroveň České republiky a politickou stabilitu – odtud přicházeli především mladší muži, kteří své rodiny nechali doma a zde dělají zejména nekvalifikované práce. Naopak příchozí ze Západu tvořili různorodější skupinu a uplatňovali své vzdělání v intelektuálnějším profesích. Počet legálně žijících cizinců v ČR dnes dosáhl čísla 238 000, zdaleka však jejich podíl v populaci nedosahuje míry obvyklé například v Rakousku či Německu - tzn. desetiny.

1. Pobyt cizinců v České republice

Češi nemají příliš přesné představy o tom, kolik cizinců u nás žije. Ukázal to výzkum¹, který mimo jiné zjišťoval, jak lidé odhadují počet cizinců žijících v České republice - a to jak s povoleným pobytem, tak těch, kteří zde žijí bez povolení.

Podle údajů Ministerstva vnitra mělo v březnu 2002 v ČR povolení k pobytu 222 000 cizinců (trvalý pobyt a víza nad 90 dnů)². Jen 18 % dotázaných odhadlo počet legálně zde žijících cizinců alespoň v rozmezí 150 000 – 300 000. Jinak občané toto číslo spíše podceňují, 70 % jich tipovalo hodnoty nižší – extrémem byl odhad, že v ČR žije legálně pouze 300 osob jiných národností. Naopak počet cizinců s povoleným pobytem nadhodnotilo 12 %. Nejčastěji uváděné hodnoty byly 100 000, 50 000 a 10 000 osob.

Přesné množství cizinců žijících v ČR bez povolení není samozřejmě znám, ale například Doc. Dušan Drbohlav z Přírodovědecké fakulty UK odhaduje jejich počet asi na 300 000, přičemž třetina z nich naší zemí pouze prochází - nechce se zde zdržet déle. V případě cizinců žijících v České republice nelegálně byly odhady respondentů ještě horší. Jejich počet alespoň v rozmezí 200 000 – 400 000 uvedlo pouze 12 % dotázaných. 78 % uvedlo číslo nižší, nejčastěji se opět jednalo o hodnoty 100 000, 50 000 a 10 000 osob.

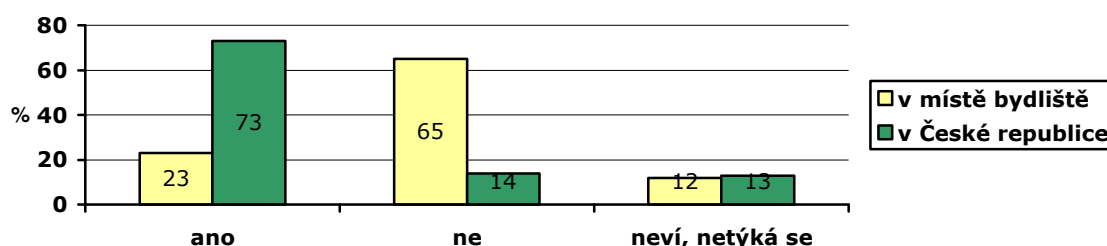
Pro téměř čtvrtinu občanů představují v místě bydliště občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém. Častěji se takto vyjádřili lidé žijící v Praze, na severozápadě republiky a ve větších městech (30 – 50 tisíc obyvatel). Jejich odhady počtu cizinců (žijících zde legálně i nelegálně) byly spíše nadhodnocené.

Přesvědčení, že cizinci jsou v místě bydliště problémem, pak souvisí i s postojem, že stejně tak tomu je i v rámci celého státu. Za problém v celé ČR občany jiných národností považuje 73 % procent dotázaných, 14 % si myslí opak. Největšími odpůrci tohoto názoru jsou lidé s vysokoškolským vzděláním (20 %). Že však toto problematické vidění přítomnosti cizinců v ČR není příliš podloženo opravdovou osobní zkušeností, ukáží další údaje.

¹ Autor výzkumu RNDr. Milan Jeřábek, PhD. je vědeckým pracovníkem výzkumného oddělení České pohraničí Sociologického ústavu AV ČR. Výzkum byl podporován projektem GA ČR č. 205/02/0321 „Pracovně podmíněná migrace jako součást mezinárodního (přeshraničního) trhu práce Česka v kontextu evropské integrace“ ve spolupráci s výzkumnými týmy Západočeské univerzity v Plzni, Univerzity Karlovy v Praze, Masarykovy univerzity v Brně a Ostravské univerzity v Ostravě. Šetření provedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění SoÚ AV ČR v rámci výzkumu Naše společnost 2003, 03-05.

² Meziroční nárůst počtu cizinců legálně pobývajících v ČR byl v posledních letech přibližně 5 %, tudíž v době, kdy probíhal náš výzkum, se jejich počet mohl pohybovat okolo 230 000.

Graf 1. Občané jiných národností představují problém

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Téměř tři čtvrtiny dotázaných se shodují, že cizinci by měli mít možnost v České republice dlouhodobě pobývat, ale pouze za určitých podmínek. Názor, že by zde cizinci vůbec neměli mít možnost dlouhodobě pobývat, vyjádřilo 17 % dotázaných. Tento názor zastávají především lidé, kteří by se sami zařadili spíše vlevo na škále levice-pravice, lidé, kteří hodnotí svou životní úroveň jako špatnou, a také ti, kteří vidí v místě bydliště přítomnost cizinců jako problematickou. Naopak pobyt cizinců bez omezení podporují zejména příznivci našeho vstupu do EU. A také ti, kdo některého cizince zde dlouhodobě žijícího znají, a myslí si, že je správné zde cizince zaměstnávat.

Tabulka 1: Dlouhodobý pobyt cizinců v ČR (v %)

	v %
neměli by vůbec mít možnost	16,8
měli by mít možnost jen za určitých podmínek	72,9
měli by mít možnost bez omezení	5,5
NEVÍ	4,7
celkem	100

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Že by se cizinci v České republice měli co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem, se domnívá více než polovina občanů. Velkou podporu má tento postoj mezi příznivci KSČM a těmi, kdo si myslí, že přítomnost cizinců v ČR je problematická. Naopak názor, že by zde cizinci měli mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí, má podporu jen velmi malou – asi 7 %. Tito lidé také podporují dlouhodobý pobyt cizinců v ČR bez omezení.

Tabulka 2: Cizinci by v ČR měli... (v %)

	v %
co nejvíce se přizpůsobit našim zvyklostem	55,7
částečně se přizpůsobit našim zvyklostem	33,7
mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí	6,5
NEVÍ	4,1
celkem	100

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Tyto údaje můžeme časově srovnat, neboť stejná otázka byla položena i v roce 2001³. Náš postoj se mírně posunul směrem k větší toleranci - názor, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, zastávalo tenkrát více než 60 % dotázaných.

2. Náš vztah k jiným národnostem

Celkově je náš vztah k cizincům žijícím v České republice nepříliš vstřícný, je však dobré podívat se na náš postoj k různým skupinám cizinců – k jednotlivým národnostem. Výzkum⁴ zjišťoval postoje Čechů k u nás žijícím národnostem (otázkou jak by označili svůj vztah ke skupinám obyvatelstva žijícím na území ČR), a také postoje občanů k národnostem obecně (jak by označili svůj vztah k lidem vybraných národů a národností). Svůj vztah k jednotlivým národnostem vyjadřovali jejich zařazením na sedmibodové škále, kde krajní body znamenaly „velmi sympatičtí“ a „velmi nesympatičtí“.

Tabulka 3: Vztah k národům žijícím u nás (od nejvíce k nejméně sympatickým)

Češi
Slováci
Poláci
Němci
Židé
Vietnamci
Občané bývalé SSSR
Občané balkánských států
Rómové

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Jak naznačuje tabulka, nejlepší vztah máme k občanům české národnosti a jen o trochu horší ke Slovákům. Za sympatické také Češi považují Němce a Poláky. A také Židy, u kterých se však vyskytla velká variabilita odpovědí a více než 10 % občanů nebylo schopno svůj postoj k nim vyjádřit. V podstatě za spíše nesympatické (převažuje podíl hodnocení „nesympatický“ nad podílem odpovědí „sympatický“) označili respondenti Vietnamce a občany z bývalého SSSR a občany balkánských států. Rozhodně nejhorší vztah (z nabídnutých národností) mají Češi k Rómům.

Obecně k občanům jiných národností žijícím u nás zaujímají pozitivnější postoje lidé s lepší životní úrovní, vysokoškolsky vzdělaní, věřící a lidé žijící v městech o velikosti 2 - 5 tisíc obyvatel. Z hlediska věku není v odpovědích respondentů výrazný rozdíl, pouze lidé šedesátiletí a starší hůře hodnotili svůj vztah k Němcům.

Svou roli hraje oblast, ve které respondent žije. Na severu Čech a na severní Moravě mají obyvatelé pozitivnější vztah k Polákům, než v jiných částech republiky. Podobně Němci jsou sympatičtější obyvatelům severozápadní části ČR – zejména Karlovarska. Naopak v jihozápadních Čechách považují lidé za méně sympatické Vietnamce a občany balkánských zemí. Občané balkánských zemí spolu s občany bývalého SSSR a Poláky jsou méně sympatičtí lidem z měst nad 100 tisíc obyvatel, zejména Pražanům.

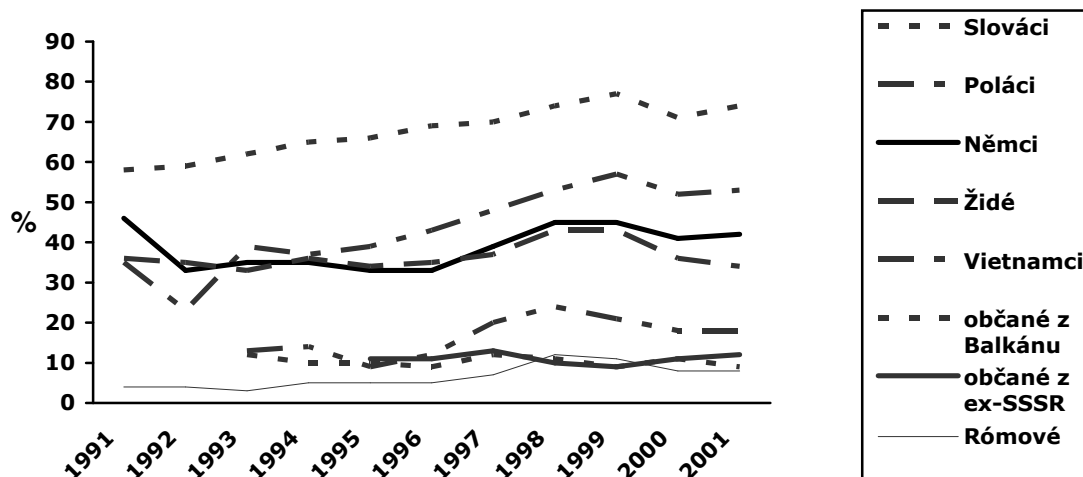
Pravicově orientovaným respondentům jsou více než ostatním sympatičtí Němci, naopak nesympatičtí občané z balkánských zemí a bývalého SSSR.

³ Centrum pro výzkum veřejného mínění SoÚ AV ČR – výzkum 01-05.

⁴ Centrum pro výzkum veřejného mínění SoÚ AV ČR – výzkum Naše společnost 2003, 03-02.

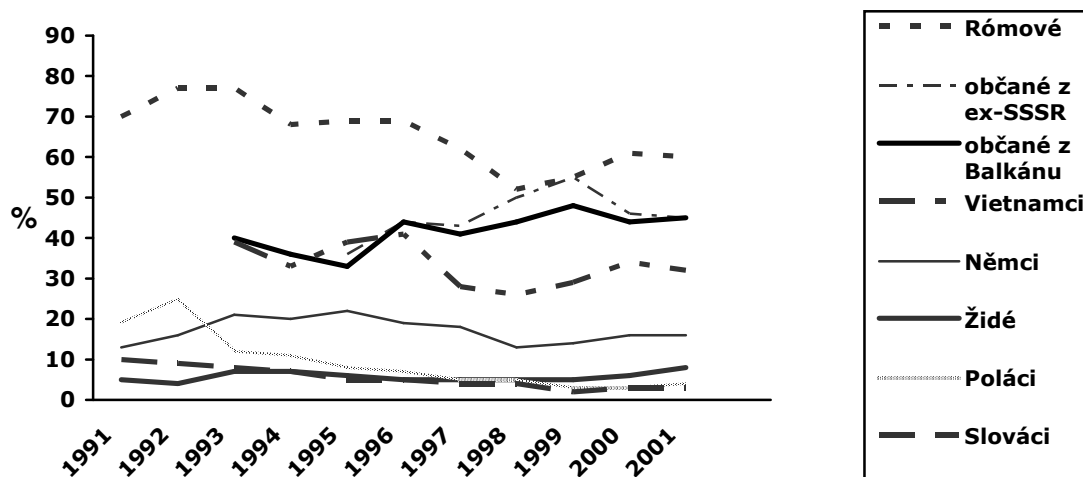
Vztah k u nás žijícím národnostem byl zjišťován i v předchozích letech, ale trochu jiným způsobem. Byla pokládána stejná otázka, dotázaní ovšem vybírali odpověď z možností velmi dobrý, spíše dobrý, ani dobrý ani špatný, spíše špatný, velmi špatný. Vývoj vztahu Čechů k jednotlivým národnostem v letech 1991 až 2001 ukazují následující dva grafy.

Graf 2: Pozitivní vztah k národnostem žijícím u nás (1991-2001)

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Graf 3: Negativní vztah k národnostem žijícím u nás (1991-2001)

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Náš vztah ke Slovákům a Polákům žijícím v ČR se po celá devadesátá léta zlepšoval, a přestože po roce 1999 zaznamenaly naše sympatie k nim lehký pokles, zdá se, že se nyní udržují na přibližně stejné úrovni. Pozitivní vztah Čechů k Němcům měl poněkud proměnlivější vývoj (zřejmě se v něm odrážel i aktuální stav diskuse o tzv. Benešových dekretech), v letech 1998-99 se dostal na stejnou úroveň jako měl na počátku devadesátých let. Sympatie Čechů k Židům byly také největší v letech 1998-99, poté však zaznamenaly hlubší propad než sympatie k Němcům. Naše pozitivní postoje k občanům bývalého SSSR a k občanům balkánských zemí se výrazně nemění, dlouhodobě však

narůstá podíl negativních hodnocení vztahu k těmto občanům. Postoj Čechů k Rómům, nejhorší ze všech jmenovaných národností, má dlouhodobě pozitivní tendenci, i když velmi pozvolnou. A také podíl negativních hodnocení vztahu k Rómům dlouhodobě klesá.

Postoje k národnostem obecně byly zjišťovány dotázaním se na celkem dvacet tři národností. Jejich uspořádání od nejvíce sympatické k nejméně sympatické národnosti ukazuje následující tabulka.

Tabulka 4: Vztah k národnostem (od nejvíce k nejméně sympatickým)

Češi
Slováci, Francouzi
Švédové, Angličané
Poláci
Rakušané, Japonci, Řekové
Američané, Maďaři
Indové, Němci
Litevci, Izraelci, Číňané, Srbové, Rusové, Turci
Kurdové, Ukrajinci, Palestinci, Afgánci

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Nejvíce sympatičtí jsou nám Češi, Slováci a Francouzi, následují další evropské národy a naopak spíše nesympatické jsou nám národnosti bývalého SSSR a Asiaté. Takový žebříček sympatií k jednotlivým národnostem je však asi obtížně pochopitelný, interpretovatelný. Co se skrývá v pozadí těchto hodnocení, na základě čeho posuzují lidé svůj vztah k jednotlivým národnostem? Většina z nás jistě nemá detailní informace o jednotlivých národech. A nemůžeme znát příslušníky všech těchto národností, s většinou z nich jsme se ani pořádně nesetkali. Alespoň základní odpověď na tyto otázky přináší faktorová analýza, která poukazuje na proměnné, schované za vyjádřenými postoji k jednotlivým národnostem z této rozsáhlé skupiny. Výsledky vidíte v následující tabulce.

Tabulka 5: Vztah k národnostem - faktory

Faktor 1 („země vzdálené“)	Faktor 2 („vyspělý svět“)	Faktor 3 („sousedé“)
Afghánci	Američané	Češi
Číňané	Angličané	Němci
Indové	Francouzi	Poláci
Izraelci	Japonci	Rakušané
Kurdové	Rakušané	Rusové
Litevci	Řekové	Slováci
Palestinci	Švédové	
Rusové		
Srbové		
Turci		
Ukrajinci		

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

První faktor je tvořen národnostmi, jejichž země patří mezi méně vyspělé až chudé, ale především vzdálené – geograficky nebo kulturně, pro nás zároveň z velké části země téměř neznámé či přímo exotické. V opozici k tomuto faktoru je faktor druhý. Je složen ze zemí tvořících tzv. vyspělý svět –

Západní Evropa, USA, Japonsko. Jedná se o země, mezi které bychom nepochybně rádi patřili, či se jim alespoň přiblížili – ekonomicky i politickým systémem. Faktor třetí je tvořen našimi „blízkými“, ať už je to myšleno geograficky nebo historicky. Jedná se o naše blízké sousedy či země, s nimiž jsme spjati společnými dějinami.

Na naše postoje k občanům jiných národností má však vliv i velice obecně vyjádřená spokojenost se životem, či hodnocení mezilidských vztahů v místě bydliště. Lidé spokojenější se životem a se vztahy mezi lidmi zaujímají celkově tolerantnější postoje k lidem jiných národností. Do našich „sympatií“ k jednotlivým národnostem se tak promítá široký komplex vlivů jako je vzájemná obeznámenost daná sousedstvím, společná historická zkušenost, kulturní blízkost, podobné politické a ekonomické směřování... takto složitý rámec by stál za další zkoumání, což bohužel provedené omnibusové šetření CVVM neumožňuje.

Kromě sympatií byly zjišťovány také pocity zcela opačné⁵ - na otázku, zda v loňském roce pociťovali osobně nevráživost vůči jiným lidem z důvodu národní příslušnosti, odpovědělo kladně („ano často“ a „ano někdy“) 16 % dotázaných, záporně tři čtvrtiny občanů. Z důvodu jiné rasy pociťovalo nevráživost vůči jiným lidem 24 %, nepociťovaly celé dvě třetiny občanů. Může nás však alespoň trochu těšit, že se situace v průběhu 90. let zlepšovala. Na jejich počátku nepociťovalo nevráživost z důvodů národní příslušnosti méně než 60 %, z důvodu jiné rasy to bylo v roce 1991 jen 40 %.

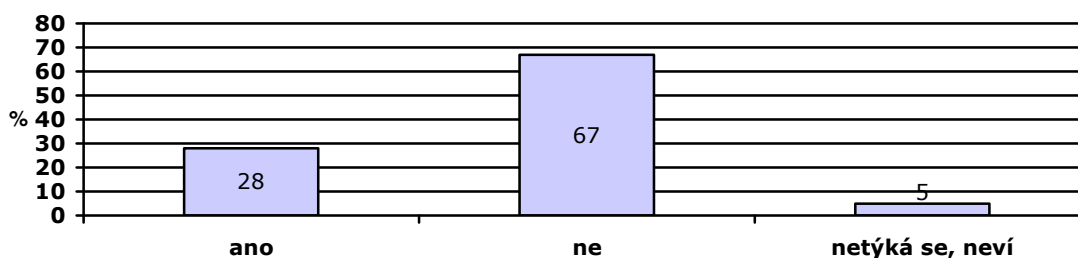
Na upřesňující dotaz, o kterou národnost či rasu se jednalo, odpovídali lidé zejména, že o Rómy (dvě třetiny dotázaných), a dále pak občané jmenovali Němce, Ukrajince, Vietnamce, Slováky... (vždy méně než 10 % podíl). A při jaké příležitosti občané nevráživost pociťovali? Zejména se jedná o odlišné představy, jak by se lidé měli chovat – neurčitě označená „osobní zkušenost“ (44 %), hlučné a nevhodné chování v dopravních prostředcích a na ulici (18 %). Dále negativní pocity vyvolává údajná vysoká kriminalita občanů odlišné národnosti či rasy (16 %). 8 % občanů pojalo tento negativní pocit na základě informací ze sdělovacích prostředků – tedy pouze zprostředkovaně. Tady je třeba poznamenat, že i onen pocit vyššího podílu na spáchané kriminalitě mohou vytvářet média.

Jaké řešení k odstranění příčin této nevráživosti by lidé navrhovali? Především by se měli příslušníci jiných národů a národností přizpůsobit, myslí si více než čtvrtina občanů, a měli by dodržovat zákony (15 %). Podle 15 % dotázaných bychom občany jiných národností neměli vůbec pustit k nám, nebo bychom je měli odstěhovat zpět. Desetina lidí vidí jako řešení dodržování stejného přístupu ke všem, nikoho neprotěžovat a jen 7 % uvedlo vzájemné pochopení. Poměrně velkou podporu mají tedy nedemokratické postupy, zatímco tolerance a vstřícnost z naší strany stojí jaksí stranou.

3. Podporujeme pobyt cizinců u nás?

Osobní znalost cizinců dlouhodobě pobývajících v ČR není mezi naší veřejností příliš vysoká. Takovou zkušenost má 28 % občanů.

Graf 4: Znáte osobně blíže nějaké cizince, kteří dlouhodobě pobývají v ČR?

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

⁵ Institut pro výzkum veřejného mínění, výzkum 98-01.

Ti, kdo nějaké cizince dlouhodobě pobývající v ČR osobně znají, nejčastěji uváděli občany z Ukrajiny a Vietnamu. Další uváděné národnosti tvořili Slováci, Poláci, Rusové a Němci. Všechny ostatní skupiny cizinců byly zmiňovány v četnostech nepřesahujících dvě procenta.⁶

Tabulka 6: Odkud cizinci, které znáte, pocházejí? (v %)

	v %
Ukrajina	25
Vietnam	20
Slovensko	12
Polsko	7
Ruská federace	5
Německo	3
USA	2
Čína	2
Ostatní	24
Celkem	100

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Do jaké míry jsme považovali v roce 2001 některé důvody za opodstatněné pro usazení se v České republice, naznačuje následující tabulka⁷.

Tabulka 7: Souhlas s usazením se cizinců v ČR (v %)

	Prakticky všem	Jen menší části	Téměř nikomu z nich
Kteří jsou bezprostředně ohroženi na životě	54	34	11
Kteří jsou pronásledováni z politických, nebo např. rasových, etnických důvodů...	28	51	21
Kteří hledají lepší životní podmínky	12	39	50

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost. Dopočet do 100 % v řádcích tvoří odpovědi „nevím“.

Jaké podmínky by tito lidé museli splňovat, aby se u nás mohli usadit? Podle naší veřejnosti by měli především dodržovat naše zákony (30 %). Pětina dotázaných by po nich požadovala prokázání bezúhonnosti, podle každého desátého občana by měli projevit snahu zapojit se. Jen trochu méně četnými požadavky bylo, aby se jednalo o vzdělané, zdravé, poctivé a pracovitě lidi. Podle 8 % občanů bychom měli cizince přijmout jen v případě nejvyšší nouze. A každý dvacátý dotázaný uvedl, že máme dost svých vlastních problémů.

S umístěním tábora pro běžence, uprchlíky v blízkosti svého bydliště by souhlasila třetina občanů a nesouhlasila více než polovina (55 %). Důvodem nesouhlasu jsou zejména obavy z kriminality (33 %) a pocit ohrožení (28 %). Jako další důvod uváděla desetina dotázaných nedůvěru k některým cizincům, jen trochu méně často lidé konstatovali, že běženci dělají nepořádek a hluk a zneužívají naše

⁶ Podle údajů Ministerstva vnitra ČR tvořili k 31.3.2002 z celkového počtu 222 329 cizinců s povoleným pobytem nejpočetnější skupinu občané Slovenské republiky (26 %) a Ukrajiny (25 %). Následovali občané Vietnamu (12 %), Polské republiky (8 %) a Ruska (6 %). Občané SRN tvořili 2 % a skupiny občanů z jiných zemí vždy méně než 2 %.

⁷ Centrum pro výzkum veřejného mínění SoÚ AV ČR, výzkum 01-05.

pohostinství. V necelých třech procentech lidí uváděli špatné osobní zkušenosti a jiní by nesouhlasili na základě zpráv z médií. Zajímavé je, že zde se velmi projevila osobní zkušenost s uprchlíky, běženci či azylanty – jestliže žijí v blízkosti bydliště dotazovaného, je podpora zřízení tábora mnohem vyšší - 55 % (oproti 29 % těch, kdo v blízkosti bydliště žádné uprchlíky nemají).

Do 31. srpna 2003 požádalo v České republice o azyl více než 67 000 cizinců (nejvíce z Ukrajiny - 13 %, z Rumunska, Afghánistánu, Bulharska, Ruska), udělen byl necelým 2 400 z nich, zejména Rumunům - 20 %, občanům Afghánistánu - 11 %, dále občanům z bývalého SSSR a Ruska, Vietnamu, Arménie, Běloruska.

Poskytování azylu cizincům, jejich dlouhodobý pobyt, znamená pro naši společnost přínos podle 9 % občanů. Ani přínosem ani nebezpečím jsou pro 33 % veřejnosti, a podle necelé poloviny dotázaných je poskytování azylu pro naši společnost nebezpečím. Mnohem více považují poskytování azylu za přínos ti, kdo mají v blízkosti bydliště uprchlíky (24 %). Zatímco pro ty, kdo v blízkosti uprchlíky nemají, je tomu tak jen v 8 %.

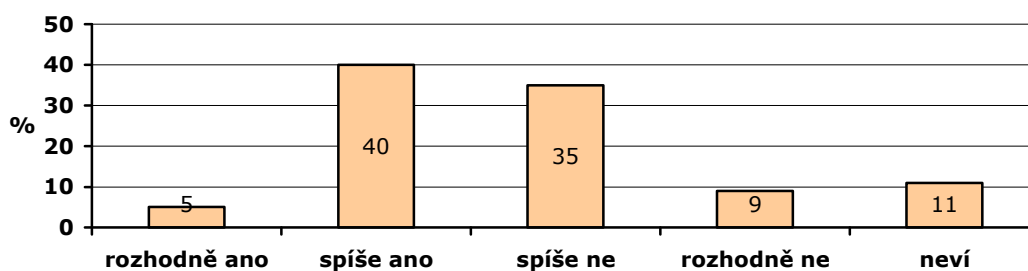
V čem je pro naši společnost podle názorů naší veřejnosti přínos azylantů, cizinců s možností dlouhodobého pobytu? Nejčastěji vidíme možný ekonomický přínos (38 %) a kulturní různorodost (27 %). 15 % občanů vidí v udělování azylu způsob, jak řešit pokles populace. Udělování azylu nám přináší dobré jméno ve světě (6 %) a také přispívá k rozvoji tolerance (4 %).

A zdrojem jakého nebezpečí by pro naši společnost mohli být azylanti a cizinci s možností dlouhodobého pobytu? Naše veřejnost je především přesvědčena o tom, že by zde páchali kriminalitu (50 %). Asi desetina občanů je považuje za nepřizpůsobivé a obává se zvýšení nezaměstnanosti. Jen o něco menší podporu má názor, že na ně doplácíme, a také obava zvýšených zdravotních rizik.

4. Postoje české veřejnosti k zaměstnávání cizinců

Jedním z důvodů, proč se lidé k přistěhovalcům staví negativně, je zažitý názor, že nám berou práci. Česká veřejnost se podle výše zmíněného výzkumu k zaměstnávání cizinců u nás staví nejednoznačně: 45 % občanů soudí, že je to správné, stejný podíl - 44 % - je opačného mínění.

Graf 5: Domníváte se, že je správné zaměstnávat cizince v ČR?

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Častěji jsou proti zaměstnávání cizinců u nás ti, podle kterých představují v místě bydliště cizinci problém. Naopak jejich zaměstnávání podporují ti, kdo by jim umožnili zde žít zcela podle jejich zvyklostí, a 53% podporu má zaměstnávání cizinců v ČR u těch, kdo znají osobně blíže nějakého cizince u nás dlouhodobě pobývajícího.

Z výroků uvedených v tabulce 8 týkajících se problematiky zaměstnávání cizinců čtyři pětiny dotázaných souhlasily s tím, že levná zahraniční pracovní síla představuje hrozbu pro zaměstnávání českých občanů. Stejně vysokou podporu má i názor, že zaměstnávání cizinců by se mělo omezit v oblastech s vysokou nezaměstnaností (81 %). Téměř dvě třetiny dotázaných mají dále za to, že cizinci by se měli zaměstnávat jen v profesích, o něž občané ČR nemají zájem. Občané si přitom většinou nemyslí, že při přijímání do práce je správné upřednostňovat cizince ze zemí EU oproti jiným cizincům (55 %). A příliv cizího kapitálu pak zpravidla považují za možnost zlepšení situace na našem trhu práce (58 %).

Tabulka 8: Postoje k zaměstnávání cizinců v ČR - souhlas/nesouhlas s výroky (v %)

	SOUHLASÍ	NESOUHLASÍ	NEVÍ
Při přijímání do práce je správné upřednostňovat cizince ze zemí EU oproti jiným cizincům.	29	55	16
Levná cizí pracovní síla ohrožuje současné zaměstnávání českých občanů.	82	12	6
Příliv cizího kapitálu zlepšuje situaci na našem trhu práce.	58	26	16
Cizinci by se měli zaměstnávat jen v profesích, o něž občané ČR nemají zájem.	63	28	9
Zaměstnávání cizinců by se mělo omezit v oblastech s vysokou nezaměstnaností.	81	12	7

Pozn.: Zdroj CVVM, výzkum Naše společnost.

Souvislosti mezi jednotlivými výroky jsou tyto: neměli bychom zaměstnávat cizince v oblastech s vysokou nezaměstnaností a v profesích, o které Češi projevují zájem. Občané, kteří situaci vidí takto, se zároveň často domnívají, že zahraniční kapitál ohrožuje náš trh práce, stejně jako levná pracovní síla. Zřejmě proto bychom měli upřednostňovat cizince ze zemí EU.

Problémy lidí žijících za hranicemi České republiky se naší veřejnosti dotýkají. Alespoň to naznačuje naše ochota přispět na peněžní sbírky, vypomoci hmotnými dary – potravinami, ošacením. Ovšem představa, že by se někdo usadil u nás, se už s tak velkou vstřícností nesetkává. V médiích byla mnohokrát popisována situace, kdy se občané bouří a sepisují petice proti zřízení ubytovacího střediska pro uprchlíky v jejich obci. Najednou vyplavou na povrch naše předsudky (udělají tu nepořádek, zvýší se trestná činnost apod.), přímá osobní zkušenost však ukazuje, že jsou to obavy spíše neopodstatněné. Přítomnost cizinců v nás vyvolává nelibost i proto, že jejich zvyky se někdy liší od našich, mohli by nám údajně „sebrat práci“ (kterou my stejně dělat nechceme) a vůbec – „stát by se měl přece starat především o vlastní občany“.

Svou roli na utváření našich postojů sehrála bohužel i média. Prezentace cizinců žijících u nás se v médiích zaměřuje spíše na negativní stránky, které, jsou-li popisované opakovaně, nabývají zkreslené avšak obrovské míry. Typickou zmínkou o cizinci v tisku byl popis kriminálního jednání s uvedenou národností pachatele, zatímco u Čechů ji nikdo nikdy neuváděl. Toto se naštěstí v poslední době začíná zlepšovat, stejně jako jsou stále častější zmínky o životě cizinců, jejich zvycích, tradicích, svátcích.

Ano, jsme xenofobní, což však není vůbec nic divného – pocit ohrožení z cizího je přítomný všude na světě. Je ale důležité snažit se ho zmírňovat - musíme vzít v úvahu fakt, že cizinci u nás budou žít (v západním světě obvyklého 10% podílu dosáhneme, ať chceme či ne) a že migrace je věc normální.

Xenofobii bychom vymýtili jedině zároveň s vyhnáním posledního cizince ze země. Což naštěstí nehrozí a byla by to i naše škoda. Zisky z přítomnosti cizinců v naší republice převažují nad ztrátami – jsou často vzdělání (a nebyla to naše země, kdo jejich vzdělávání platil), usilovně pracují – velmi často

dělají tu manuální práci, o kterou Češi vůbec nestojí, provozují zde živnosti, obohacují nás svou kulturou, jsou spíše mladší takže i zdraví, a tak by bylo možné ještě dále pokračovat.

Dalším důležitým argumentem, proč cizince potřebujeme, je skutečnost, že Čechů ubývá - za letošní první půlrok zemřelo o 10 000 lidí víc než kolik se narodilo dětí. Podobně jako v západní Evropě se u nás rodí stále méně dětí a společně s prodlužující se délkou života dosahujeme v současné době negativního přírůstku populace. Cizinců se (legální cestou) za stejnou dobu přistěhovalo přes 20 000.